

Ποιήματα

από τις Δοκιμασίες, εξορκισμοί, 1940-1944

Μετάφραση: ΑΝΤΡΕΑΣ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΣ

ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΦΩΝΗ

Τεράστια φωνή
που πίνει
που πίνει

Τεράστιες φωνές που πίνουν
που πίνουν
που πίνουν

Γελώ, γελώ ολομόναχος μες σε μίαν άλλη
μες σε μίαν άλλη
μες σε μίαν άλλη γενειάδα

Γελώ, έχω το κανόνι που γελά
το κορμί κανονιοβολημένο
εγώ, έχω, είμαι

αλλού!
αλλού!
αλλού!

Ένα άνοιγμα, τι κάνει;
ένας ποντικός, τι κάνει;
μια αράχνη;

Όντας κακός καλλιεργητής έχασα τον πατέρα μου
όχι, μη φέροντε το φως
λοιπόν τον έχασα

Το πρόσταγμα σβήστηκε
καμιά φωνή πια. Πιο πνιγμένη τουλάχιστον
Μετά είκοσι χρόνια, ξανά, τι ακούω;

Τεράστια φωνή που πίνει τις φωνές μας
τεράστιος πατέρας κατασκευασμένος ξανά γίγαντας
απ' τη φροντίδα, απ' την αμέλεια των γεγονότων

Τεράστια Στέγη που σκεπάζει τα δάση μας
τις χαρές μας
που σκεπάζει γάτους και ποντικούς

Τεράστιος σταυρός που αναθεματίζει τις σχεδιές μας
που εξοντώνει τα πνεύματά μας
που ετοιμάζει τους τάφους μας

Τεράστια φωνή για τίποτε
για το σάβανο
για να γκρεμιστούν οι κολόνες μας

Τεράστιο «πρέπει» «οφείλω»
οφείλω οφείλω οφείλω
τεράστια επιτακτική κόλλα

Μ' ένα προσποιητό μεγαλείο
τεράστια υπόθεση
που μας παγώνει

Γεννηθήκαμε για το περίβλημα;
Γεννηθήκαμε, με σπασμένα δάχτυλα, για να δώσουμε
Μιαν ολόκληρη ζωή σ' ένα άθλιο πρόβλημα;

σε κάτι δεν ξέρω τι για κάποιον δεν ξέρω ποιον
σ' έναν δεν ξέρω ποιον για ένα δεν ξέρω τι
πάντα προς περισσότερο κρύο;

Φτάνει! Εδώ δεν τραγουδάμε
Δε θα 'χεις τη φωνή μου, μεγάλη φωνή
Δε θα 'χεις τη φωνή μου, μεγάλη φωνή

Θα κάνεις και χωρίς αυτήν, μεγάλη φωνή
Κι εσύ θα περάσεις
Θα περάσεις, μεγάλη φωνή.

ΛΑΖΑΡΕ, ΚΟΙΜΑΣΑΙ;

Πόλεμος νεύρων
 Γης
 σειράς
 φυλής
 ερειπίων
 σίδερου
 λακέδων
 εθνόσημων
 ανέμου
 ανέμου
 ανέμου
 χναριών αέρα, θάλασσας, δρεπανιών
 συνόρων, εξαθλιώσεων που ανακατεύονται
 που μας ανακατεύουν
 κάτω απ' τον κρίκο, κάτω απ' την περιφρόνηση
 κάτω από χτες, κάτω απ' τα ερείπια του πεσμένου αγάλματος
 κάτω από τεράστια πανό με «βέτο»
 φυλακισμένοι μες στην κοπριά
 κάτω από αύριο με σπασμένα νεφρά
 κάτω από αύριο
 ωστόσο εκατομύρια κι εκατομύρια ανθρώπων
 φεύγουν πηγαίνοντας στο θάνατο
 χωρίς ούτε μια κραυγή δική τους
 εκατομύρια κι εκατομύρια
 το θερμόμετρο παγώνει σαν ένα πόδι
 αλλά μια φωνή ακραία διαπεραστική...
 κι εκατομύρια κι εκατομύρια επιταγμένοι απ' το Βορρά στο Νότο
 φεύγουν πηγαίνοντας στο θάνατο

Λάζαρε, κοιμάσαι; πες;

Πεθαίνουν, Λάζαρε
 Πεθαίνουν
 και χωρίς σάβανο
 μήτε Μάρθα μήτε Μαρία
 συχνά μήτε πια το πτώμα
 Όπως ένας τρελός, που ξεφλουδίζει ένα στρείδι, γελά
 φωνάζω
 φωνάζω
 φωνάζω ηλίθιος προς εσένα

αν κάτι έμαθες
η σειρά σου, τώρα
η σειρά σου, Λάζαρε!

ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΗ ΧΡΟΝΙΑ

Χροιά
καταραμένη χροιά
κολλημένη χροιά
χροιά-ναυτία
χροιά που είσαι σαν τέσσερις
που είσαι σαν πέντε
χροιά που σε λίγο θα 'σαι ολόκληρη η ζωή μας

Μπεκρού
φαγού
στολισμένη από εμπαιγμένους
Χροιά, με το ρουθούνι στον άνεμο
μα τίποτε δεν έρχεται
Πόνος
στ' άδειο σου τσόφλι!

Άγχος
στ' άδειο σου τσόφλι!

Πείνα
στ' άδειο σου τσόφλι!

Χροιά, χροιά, χροιά
που κομπιάζουμε χωρίς τέλος
σύντροφοι της στάχτης
των καμένων ερειπίων
που κυνηγούν πτυχές
που κυνηγούν πληγές

Για πότε το κρασί σου;

Πιθηρίζεις μεγαλείο
κακοφτιαγμένη
λικνίζεσαι πέρα δώθε
από δω εκεί...
Και θα ξεφύγουμε ποτέ από σένα;

Η ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΤΟΥΝΕΛ

Πρώτο άσμα

Άκουσα λόγια μέσα στο σκοτάδι. Είχαν τη σοβαρότητα των επικίνδυνων καταστάσεων στην καρδιά της νύχτας ανάμεσα σε σπουδαία πρόσωπα.

Έλεγαν, αυτά τα λόγια, μες στη σκοτεινή σκιά. Έλεγαν με σύγχυση. Έλεγαν όλα: «Δυστυχία! Δυστυχία!» και δε σταματούσαν, φωνάζοντας πάντοτε: «Δυστυχία! Δυστυχία!»

Είδα έναν άνθρωπο μέσα σ' ένα κρεβάτι, και η αρρώστια του μιλούσε:

«Δυστυχισμένε, έλεγε, δεν ξέρεις ότι τα νεφρά σου, σίγουροι εχθροί, χαλώντας, σου βάζουν, από τώρα, το θάνατό σου στο κρεβάτι μαζί σου. Θα μάθεις αργότερα τ' όνομά μου, αλλά το ράμφος του ουρηθρικού πουλιού μέσα σου αρχίζει να τοιμπά και θα πληρώσεις ακριβά το πολύ λίγο που είχες...»

Επειτα άκουσα μια πολύ δυνατή φωνή που έλεγε:

«Πήγαινε, μην αργείς, εδώ δεν υπάρχει παρά ένας άνθρωπος. Αλλού είναι χιλιάδες και χιλιάδες φορές χιλιάδες και περισσότεροι ακόμη υπάρχουν και όλοι σε μεγάλο κίνδυνο. Μην είσαι πια αφηρημένος και κοιτάξε. Στο κάτω κάτω, πρέπει να ζήσεις εκεί μέσα τη μικρή σου ζωή».

Τότε ξέσπασε μια φωνή που τέτοια δε γνωρίζαμε και τα λουλούδια της ζωής άρχισαν να βρωμούν, κι ο ήλιος δεν ήταν πια παρά μια ανάμνηση, μια παλιοψάθα βαλμένη πίσω από μια πόρτα που δε θα διασχίσει πια κανένας, κι οι άνθρωποι, χάνοντας την πίστη, σιωπούσαν, σιωπούσαν με μια σιωπή που κόβει την ανάσα, όπως συμβαίνει το καλοκαίρι, το βράδυ στην εξοχή, όταν τα τελευταία πουλιά, κι έπειτα τα τελευταία έντομα της ημέρας έχοντας φύγει, κι αυτά της νύχτας μη έχοντας ακόμη ερθεί, γίνεται ξάφνου μια νεκρική σιωπή.

Από αυτήν τη στιγμή και μετά, ο θάνατος, μεγάλες ήταν οι δρεπανιές του.

Τεράστιες τρύπες σχηματίζονταν ξάφνου σαν αντεστραμμένοι λόφοι. Τα σπίτια σαν να έχαναν βάρος, έσβηναν. Και για τους κατοίκους τους, τι να πεις;... Γι' αυτούς η πληγή του να είσαι άνθρωπος έκλεινε.

Μάταια γκρατσούνιζαν την πόρτα του αύριο και το παρόν ούρλιαζε.

Έκανε κρύο, αυτήν τη χρονιά.

Χιλιόμετρα από αθλητικά μούτρα, κλιμακωμένα πάνω στο χιόνι της ηρείρου, δεν ήξεραν ποιαν έκφραση να πάρουν. Ο βοριάς του χειμώνα υπερβολικά τραχύς για το βασικό μεταβολισμό τους φυσούσε άγρια.

Η δύναμη ήταν παντού, αλλά η χαλιναγωγημένη απόγνωση μέσα.

Τα νερά προσβλήθηκαν, οι αέριδες προσβλήθηκαν. Οι τρομαγμένοι τόνοι λιποτακτούσαν από τις συνηθισμένες τους θάλασσες και οι αετοί μικραίνοντας έφευγαν γρήγορα φτεροκοπώντας.

Το μέταλλο δεν είχε ποτέ υπάρξει τόσο σκληρό, το μπαρούτι δεν είχε ποτέ υπάρξει τόσο δυνατό. Μαζί έπεφταν πάνω στα πλήθη, και οι άνθρωποι σταματημένοι απ' το θάνατο σωριάζονταν για να μην ξανασηκωθούν σ' αυτόν τον αιώνα.

Μα πιο μακριά, όλα συνεχίζονταν.

Οι σβούρες γύριζαν ασταμάτητα κάτω απ' τα αδυσώπητα μαστίγια.

Δεύτερο άσμα

Οι ιδέες σαν τράγοι ξεσηκώνονταν η μια ενάντια στις άλλες. Το μίσος έπαιρνε ένα υγιεινό ύφος. Τα γηρατειά προκαλούσαν το γέλιο και το παιδί το ωθούσαν να δαγκώνει. Ο κόσμος ήταν όλος σημαία.

Υπήρξαν άλλοτε άνθρωποι που έπαιρναν τον καιρό τους, καίγοντας ήσυχα κούτσουρα σε παλιά τζάκια, διαβάζοντας απολαυστικά μυθιστορήματα, όπου είναι οι άλλοι που υποφέρουν. Αυτοί οι καιροί δεν υπήρχαν πια. Οι πολυθρόνες, αυτόν τον αιώνα, κάηκαν και τη συματοπλεγμένη ικανοποίηση των πλουσίων αυτού του κόσμου δεν την υπερασπιζόταν κανείς.

Έκανε κρύο για όλους αυτήν τη χρονιά. Ήταν ο πρώτος απόλυτος χειμώνας.

Η ελπίδα ανάβρυξε όπως και να 'χει. Μα το γεγονός αδιαφορώντας, σαν ένα κτήνος που αρπάζει ταυτόχρονα επίδεσμο και σάρκα και σωλήνα μαζί, έπρεπε να ξαναρχίσει να υποφέρει χωρίς ελπίδα.

Από απόσταση σε απόσταση παρουσιαζόταν ένα φέγγος, αλλά το κύμα του βυθού που όλα θα τα έπαιρνε δεν ξεχειρόταν.

Απ' τους λαούς, μερικοί νικούσαν, οι άλλοι σκοτώνονταν, αλλά όλοι έμεναν ανακατεμένοι μες σε μια μιζέρια που έκανε το γύρο της Γης.

Η φυλή της Σοφίας δε γλίτωσε ούτε κι αυτή.

Μπροστά στο απροσδόκητο, αγωνίστηκε χρονιά μετά από χρονιά, με τη χιλιόχρονη υπομονή της να υποβάλλεται σε μιαν υπεραυστηρή δοκιμασία.

Ο λαός της επαγγελίας, κι αυτός, πρώτος, κλονίστηκε. Του πήραν μέχρι και το πουκάμισό του. Τον κοροΐδευαν, και γυρίζοντάς του την πλάτη, τον κατηγορούσαν για την αιτία των συμφορών.

Από το λαό των τέλειων Ναών, πήραν μέχρι και τις ελιές του.

Τα κεφάλια ήταν γεμισμένα με ανοησίες.

Όπως η θάλασσα δεν κουράζεται να χτυπά την ακτή με άχρηστα κύματα, έτσι αυτός ο μεγάλος αγώνας ωθούσε πάντα μπροστά καινούργιες σειρές.

Πολυτάραχες επελάσεις που δεν προχωρούσαν με τίποτε, ξαφνιασμένες υποχωρήσεις που κατέληγαν μπροστά στο κενό.

Ποτέ δεν είδαν τόσες τρύπες στο νερό.

Τα χαλινάρια της ανθρωπότητας πλανιόνταν στην τύχη, αλλά όμως, αλλά παντού, κάτω από διάφορα πρόσωπα, ο Πατέρας, ο αρχηγός, όταν η αυταρχική ζωή του, σαν κουπί, βυθίζεται στην οικογένειά του που σιωπά.

Τρίτο άσμα

Η χρονιά ήταν σαν ένας τοίχος μπροστά στη φυλή των ανθρώπων.

Η Γη, ως στο πιο υψηλό της σημείο, ήταν ένας μονάχα σπερματοφόρος σάκος απ' όπου δεν κατόρθωνε κανείς να βγάλει το κεφάλι.

Όμως εργαζόνταν οι άνθρωποι και εργαζόνταν όπως ποτέ δεν εργάστηκαν, χωρίς να

κοιτάζουν τον ήλιο, χωρίς να κοιτάζουν το χρόνο τους που κυλούσε αδυσώπητος, και όσο περισσότερο εργαζόνταν, τόσο περισσότερο τους ωθούσαν να εργαστούν, φτναρίζοντας φτναρίζοντας ασταμάτητα κάτω από τη γιγάντια αιμορραγία· και ο θάνατος, μ' απλότητα, ερχόταν στην άκρη σαν ταλαιπωρημένο ύφασμα, σαν ταλαιπωρημένο ύφασμα που ξηλώνουν ή σα λογαριασμός που ξέχασαν και τους τον παρουσιάζουν τη στιγμή που ανοίγουν την πόρτα.

Ο πολιτισμός των καταστηματαρχών επέμενε. Έλεγαν ότι κατάρρεε. Αλλά καταρρέοντας επέμενε.

Στόσο, μετρούσε αυτός ο αιώνας με στατιστικές, μετρούσε, μετρούσε φοβερά, μετρούσε τους σπόρους, τα τρένα, τους τόνους, τα μωρά, τα βόδια, τις ρόδες, τους ώμους για να σηκώνουν τα όπλα.

Χρειαζόταν άδεια για να δεχτείς μια μπουκιά ψωμί.

Τέταρτο άσμα

Οι αλλοτινοί μεγάλοι άνθρωποι, οι άγιοι άνθρωποι, μιλούσαν με μεγάλη γαλήνη, σαν ένα χέρι πάνω στην καρδιά και σταματούσαν, ακούγοντάς τους, και χιλιετίες αργότερα, ακούγοντάς τους πάντα σταματάγαν ακόμη, σαν ένα χέρι μόλις ακουμπισμένο πάνω στην καρδιά.

Δεν ήταν πια έτσι σήμερα.

Άγρια ουρλιαχτά, και τρόποι νταλίκας, και σαν ένας περίγυρος ανταρσίας.

Η εποχή ήταν τρομπέτα, αλλά η ίδια η ανάσα ήταν άηχη και αγχωμένη, σύντομη και υποκριτική.

Στο Κολοσσαίο, το ίδιο, δεν υπήρχε μεγαλείο.

Μες στο θρίαμβο το ειδεχθές· βρώμιζαν τα πεσμένα κεφάλια, ωθούσαν σ' αυτό τ' αποβράσματα.

Τα γεράκια, για να ξεγελούν καλύτερα, ντυνόταν κομπογιάννηδες. Αλλά ήταν γεράκια.

Το υπόλοιπο δεν είχε ποτέ υπάρξει τόσο μυρμήγκι. Εναλλάξιμες ιδέες μολυβένιου στρατιώτη που ούτε το μίσος δε ζέσταινε.

Όλα ήταν Φυλή, Φυλή!

Καταθλιπτικοί και άγριοι, ξεκόβοντας από τις αναμνήσεις των παλιών ημερών, οι άνθρωποι πορευόνταν μέσα στο τούνελ, απλώνοντας τη γροθιά στο παρελθόν τους, κατηγορώντας τα στήθη ότι παραήταν όμορφα, κατηγορώντας τον ήλιο ότι ήταν κίτρινος και λαμπερός, ότι έριχνε απερίσκεπτα τις δέσμες του με γλυκιά ζεστασιά.

Επέκριναν το ρύζι για τη σπίθα και το ρύζι που δε δίνει σπίθα.

Όλα ήταν ισοπεδωμένα. Στη Βασίλισσα ότι ήταν καλή δαχτυλογράφος.

Και υπάκουος σ' όλα τα κηρύγματα, ο άνθρωπος εξουθενωμένος, υπάκουος, μέχρι πότε υπάκουος;

Φτωχή χώρα, πώς μπορέσαμε να σ' αγαπήσουμε τόσο;

Πέμπτο άσμα

Μια καυτή έρημος, στην ακραία της εποχή, κάτω απ' τον πιο ανοιχτό ήλιο, στην Εποχή που, ακόμη κι ο μεγάλος μαύρος αφρικάνος σκορπιός διστάζει να βγάλει τα ποδαράκια του στην πυρωμένη από ζεστασιά άμμο, αυτή την έρημο, ένας στρατός που νόμιζαν αποκοιμισμένο, τη διέσχισε, ξεκινώντας μέσα σε τεθωρακισμένα πιο ζεστά από τηγάνια, ορμώντας μπροστά και δόθηκε μια καινούργια μάχη.

Τα εχθρικά στοιχεία δεν έλεγαν να υποχωρήσουν.

Εδώ, η άμμος ήταν τόσο ζεστή που έκανε το δέρμα των ποδιών να σκάζει.

Εκεί, τόσο πυκνή ήταν η λάσπη που παγίδευε τα κανόνια, τους ανθρώπους, τ' άλογα, μέσα σ' ένα αφδιαστικό και γιγάντιο μπέρδεμα.

Αλλού, το κρύο πάγωνε το μάτι μες στην κόγχη σα μια μπίλια.

Τα όπλα, το ασάλι, κολλούσαν στα δάχτυλα, τυραννούσαν για πολύ τον άνθρωπο, σαν ένα βατράχι κάτω από ένα γερμένο επιστήμονα, με το νυστέρι στο χέρι και ανήσυχο, ανήσυχο για τ' αντανακλαστικά του, τόσο παράξενα, τόσο παράξενα τελεολογικά στη στάση τους, αν το σκεφτεί κανείς.

Ο ουρανός βάλθηκε να πυροβολεί τη γη κι η γη τον ουρανό.

Ακόμη και στο βυθό των νερών ένα καράβι δεν ήταν ήσυχο.

Αποσβολωμένοι μες στη συμπλοκή. Αποσβολωμένοι έξω απ' τη συμπλοκή.

Η ζωή ανάμεσα στο φλοιό και το δέντρο για τους πιο τυχερούς.

Τις σκέψεις, τα λόγια τα πολυβολουσαν. Ο ίδιος ο αέρας είχε γίνει αστυνομικός. Πολλοί κοιτάζαν τη μύτη τους, τ' όνομά τους μ' ανησυχία, ψάχνοντας μες στα τρισβαθά τους τις τάσεις μιας μισημένης φυλής.

Έκτο άσμα

Μες στη γενική εξουθένωση, ξάφνου η μάχη, σαν αναζωογονημένη μες στη σιωπή, ξανάρχιζε, καινούργια και με καινούργια μέσα.

Ξανά η πιο γερή πλευρά κινιόταν, πετούσε, χιμούσε, διέσχιζε μιαν ήπειρο, κέρδιζε καταπληκτικά πλεονεκτήματα. Περιμέναμε αγχωμένοι, μερικοί θριαμβευτές, οι άλλοι ηττημένοι.

Αλλά άχρηστο ράγισμα.

Δεν μπορούσε να πάρει διαζύγιο από τη δυστυχία.

Κανένας, κανένας λαός δεν το μπορούσε κι η προσμονή ξανάρχιζε σαν μια ζωή τυφλοπόντικα.

Οι υπομονετικοί άκουγαν απελευθερωτικές φωνές να διασχίζουν τις ηπείρους. Αλλά το γεγονός δεν απελευθέρωνε τίποτε, δε διέσχιζε ούτε ένα μικρό ριάκι και υποπτευμένα αυτιά άκουγαν αυτούς που άκουγαν.

Απειλητικός με χίλιες δυνατές καινούργιες απειλές, ο Καιρός, αργά, κυλούσε, παρόμοιος με μιαν ατέλειωτη παιδική ηλικία.

Έβδομο άσμα

Σαν ένα ανεμοπλάνο που σιωπηλά ανεβαίνει μια δύσκολη πλαγιά μέσα σ' έναν ανοιχτό ουρανό, ο Εξουσιαστής ψάχνει μια καινούργια άνοδο-εξουσία, προοίμιο για καινούργιους διωγμούς, για καινούργιες σφαγές.

Η μηχανή του ξανά ξεκινά κι ο κόσμος σαν ύφασμα στενάζει, ή σαν τη θηλυκιά του σκαντζόχοιρα σκεπασμένη από το αρσενικό με το διατρητικό κι οδυνηρό να τον υπομένει φαλλό.

Και στους δικούς του στηρίζεται, απαιτώντας πάντα περισσότερα μπράτσα, περισσότερο ιδρώτα, περισσότερο αίμα.

Μες στα γρανάζια χωρίς τέλος δίνουν περισσότερα κι η Γη κατάπληκτη προσμένοντας την εξουθένωση που δεν έρχεται, το παρατηρεί σκεπτικά.

Σαν μια λίμνη σε βουνό τρυπανισμένη από αντίθετα γεωτρύπανα φεύγει εκατοντάδες πόδια πιο χαμηλά να κάνει να γυρίσει το τιμόνι ενός μεγάλου μηχανισμού, ενώ, η ίδια κάτω από τη γιγάντια αφαίμαξη, ξεραίνεται, έτσι οι μικροί λαοί έξω απ' το παιχνίδι έβλεπαν το Μεγάλο ισχυρό λαό, να οδηγεί την κίνησή του πάντα πιο μακριά, ν' αδυνατίζει αργά, αργά, αλλά αναμφισβήτητα.

Όγδοο άσμα

Όμορφη,

Όμορφη σαν ένα ευρύ πεδίο το καλοκαίρι,

Όμορφη σαν ένα ευρύ πεδίο σκοποβολής

Όμορφη η ελπίδα!

Όμορφη σαν μια μεγάλη ακρογιαλιά

Όμορφη η ελπίδα

Όμορφη σαν μια μικρή ακρογιαλιά

Όμορφη σαν μια μικρή ακρογιαλιά από φως πάνω σ' ένα χρηστικό αντικείμενο, που αυτή η μικρή ακρογιαλιά αργά σας σκίζει την καρδιά, δεν ξέρουμε με τι το ακαθόριστο, αλλά τελικά το ικανοποιητικό.

Έτσι η ελπίδα

η ελπίδα του επίμονου ανθρώπου

η ελπίδα ανάμεσα σε κατακλυσμούς που κρύβονται.

Ωστόσο πλησίαζε το τέταρτο φθινόπωρο, το τέταρτο φθινόπωρο του τρόμου (είναι ακόμη το φθινόπωρο μιας εποχής που έλεγε τον εαυτό της ευτυχισμένο) κι ένας χειμώνας που είχαμε τόσο θελήσει να τον παραμερίσουμε, αναγγέλλει ότι θα παρουσιαστεί, ότι θα 'ναι εδώ, κάνοντας πιο σκληρά τα βάσανα, βάζοντας περισσότερο ξύδι στις πληγές.

Ένατο άσμα

Μέσα είναι ο καπνός. Έξω είναι ο καπνός.

Παίρνουν στη δούλεψή τους τις φλόγες για την καταστροφή των χτιριών. Παίρνουν στη δούλεψή τους την ανθρώπινη ποταπότητα για την καταστροφή της υπερηφάνειας. Παίρνουν στη δούλεψή τους τη βλακεία και την ατολμία μες σ' ένα τεράστιο και σύνθετο εργαλείο. Κι εργάζεται σκληρά αυτό το εργαλείο, σκληρά και προκλητικά, από εδώ από εκεί με ευλυγισία, έπειτα ξανά σκληρά κι ασύστολα, κουράζοντας την αντίσταση και αναπτύσσοντας ένα τεράστιο μπέρδεμα.

Αλλά σκληρά για όποιον το υπομένει. Και ποιος δεν το υπομένει;

Η εργασία κυρτώνει, το ίδιο και η φτυσιά.

Μέχρι πού θα πέσεις;

Μέχρι πού θα λυγίσεις, αγνώριστε λαέ;

Δέκατο άσμα

Ο Μεγάλος Γαλάζιος, αυτή τη χρονιά, ο Πύργος του έγειρε.

Ο Μεγάλος Γαλάζιος, η ψώρα βγήκε από εκεί και τον σκέπασε αυτόν κι όλους τους δικούς του. Αυτό συνέβη από ατυχία, έπειτα από ένα οδυνηρό χτύπημα.

Όπως ήταν αποσβολωμένος απ' την πτώση και αποτραβηγμένος στη γωνιά, κατέθεσαν τα άρματα για αυτόν.

Αχ! Πόνος!

Δεν είχε το χρόνο να σηκώσει το ιστίο των ματόκλαδών του, και ήδη είχε γίνει...

Η ταλάντευση αποκοιμίζει. Η έκρηξη κάνει και τρέμεις. Βγήκε από ένα ασήμαντο κεφάλι ένας απίστευτα ξέφρενος πίδακας. Ωστόσο μέτριος και γελοίος τινάχτηκε ο λαός, και τινάχτηκε η ήπειρος κάτω απ' το κακό σπηρούνι.

Σκοτώνοντας, λέγοντας ότι σπέρνει, σκοτώνοντας, πότε στη δύση, πότε στην ανατολή.

Το αλέτρι του έκανε πάνω στα χαλίκια ένα θόρυβο που αντηχούσε.

Ενδέκατο άσμα

Όπως μια παρομοίωση πλέοντας φαινομενικά ανέμελα μες σ' ένα αφηρημένο πνεύμα, φεύγει, ψαρεύοντας μιαν ακόμη σκοτεινή πραγματικότητα μες σε μιαν ακόμη πιο σκοτεινή ζώνη και σας τη φωτίζει, ξαφνικά, σημαδεμένη με χαρακτηριστικές λέξεις, έτσι η δυστυχησμένη εποχή, αποσβολωμένη κάτω από τα ασταμάτητα χτυπήματα, ετοιμάζει κάτι το σπουδαίο, που θα κάνει κατανοητή την τεράστια σύγχυση, όπου εκατομύρια μάχονται αναμεταξύ τους έως το θάνατο, χωρίς να μπορούν να σταματήσουν, πιασμένοι μέσα στις τιράντες της δυστυχίας. Αλλά ποιο πράγμα; Και πώς;

Καθώς ένα υπόγειο γλυφό νερό κυκλοφορεί κάτω απ' το θαλασσινό νερό, άχρηστο σε όλους, αλλά μπορεί ν' αναβρύσει πιο μακριά απ' το εσωτερικό της γης, ποτίζοντας ένα σπόρο, έπειτα υψώνοντας ένα φοίνικα, έτσι...

Δωδέκατο άσμα

Εκείνο τον καιρό, μια μεγάλη χώρα αισθάνθηκε σαν μια χώρα μικρή.

Ένα ατύχημα του αγώνα έχοντάς την καταβάλλει μια στιγμή, στεκόταν ξερή και άλαλη τώρα, ρίχνοντας τα μάτια αριστερά, δεξιά, έμοιαζε να ζητά την άδεια.

Εκείνο τον καιρό, αυτός που είχε ρίξει τόσο φως βρέθηκε σε μεγάλο σκοτάδι.

Αυτή η χώρα τότε πολύ μας πίκρανε και ένιωσε πολύ πικραμένη και η ίδια, αλλά προπάντων ντροπιασμένη που ήταν τόσο αποδυναμωμένη και φυλακισμένη και η αλυσίδα της τόσο κοντή και τόσο τεντωμένη.

Οι άλλες χώρες, κατάπληκτες, παρατηρούσαν αυτή που, απ' τον ήλιο της τις είχε για τόσο πολύ υποχρεώσει να σηκώνουν το κεφάλι.

Αλλά δε χαιρόνταν, ούτε οι ζηλόφθονες.

Αυτό το τόσο γρήγορο στραπατσάρισμα τις άγχωνε.

Δέκατο τρίτο άσμα

Οι καλύψεις είναι πολυάριθμες. Οι ακάλυπτοι τόποι είναι ακόμη πιο πολυάριθμοι.

Μια πεδιάδα πλούσια σε ανθρώπους θερίζεται από μια βολή κατά κύματα.

Αλλά η πολυάριθμη ανθρωπότητα, αν και λιγότερο από τα ποντίκια, είναι εκεί που παρουσιάζεται, επιβλητική εφεδρεία.

Ζωντανά στρατεύματα, καινούργιο αίμα.

Ανάμεσα στους φράχτες από σημαίες, ανάμεσα στα μίση από σημαίες, να την που παραλαύνει προς τον επόμενο χώρο σατίσματος...

Όπως ένα κοπάδι από τόνους μέσα στην απόχη, στο μάκρος του ατέλειωτου διχτυού, πιστεύοντας ότι έχει φρονιμάδα παρ' όλα αυτά πηγαίνει, χωρίς ν' αμφιβάλλει στο θάλαμο θανάτου, όπου πιεσμένο απ' όσους καινούργιους φτάνουν, παλεύει οργισμένα, μάταια, χτυπώντας τους διπλανούς του, η ανθρωπότητα, κάνοντας τους λογαριασμούς της, τις στατιστικές της που υπόσχονται πολλά, μπαινεί μεθοδικά μες στο λάκκο των πτωμάτων.

Δέκατο τέταρτο άσμα

Με σπασμένα όλα τα κατάρτια, το καράβι ακούει τον άνεμο στο εξής άχρηστο.

Το Χτύπημα της σφαίρας είναι γρήγορο που πλήττει τον πολεμιστή, γρήγορο κι αποφασιστικό. Μετά, όλα αλλάζουν.

Προσμονή. Προσμονή υπέρμετρα μεγάλη. Όχι, η δίψα δεν εξεγείρει την αύρα, δεν πρέπει να υπολογίζει κανείς σ' αυτήν.

Αυτήν την εποχή ο λιμός κέρδισε παντού. Τα πρόσωπα ήταν σφιγμένα. Το ψωμί έγινε χώμα. Ένα μήλο που βρισκόταν μες στη γη ήταν πιο περιζήτητο από έναν κοντινό συγγενή.

Αυτήν την εποχή, η πείνα μπήκε, η τροφή ανεχώρησε: ανεχώρησε για να υπηρετήσει τη θητεία της. Το σιτάρι γινόταν κάρβουνο, το γάλα έτρεφε το κανόνι.

Μέσα σ' αυτήν τη μηχανική τερατογονία, ο άνθρωπος περνούσε για υποδεέστερος, προσπαθώντας να μη γίνει αντιληπτός.

Η τέταρτη σταυροφορία έφερε τη λέπρα, και εσύ, πολυθόρυβη σταυροφορία, τι θα μας φέρεις;

Δέκατο πέμπτο άσμα

Νοθεία! Νοθεία!

Νοθεύουν τον καφέ. Κάνει ιπτάμενους δίσκους. Νοθεύουν το καλαμπόκι, και κάνει να προχωρούν οι μηχανές των τρένων και να υποχωρεί η ειρήνη.

Νοθεύουν το φωτεινό, και τα ευγενή ονόματα που πιστεύαμε ότι γνωρίζαμε παίρνουν μια σημασία που χαστουκίζει και κάνει και κοκκινίζουμε.

Οι βλαστημημένες λέξεις, τρομερό το ιππικό τους! Προσθέτονται στην αύπνια των γεγονότων.

Ήταν ακόμη η εποχή της συσκοτίσης των πόλεων.

Δέκατο έκτο άσμα

Σήμερα, σήμερα στο καταφάλκο!

Να που ήρθε η εποχή του εξευτελισμού.

Ο νικημένος δέχεται ένα καπέλο, το καπέλο του Βασιλιά-Σκλάβου.

Το άλματρος με το πλατύ πέταγμα.

Με το σχοινί στο ποδαράκι, προσμένει δίπλα σ' έναν κουβά με νερό.

Έρασαν τ' αδέρφια μας σε παλιοδιπλώματα

Έρασαν τ' αδέρφια μας σε παλιογουρουνοδέρματα

Έρασαν τ' αδέρφια μας σε παλιογουρουνοδέρματα

και μας τα στείλαν για να μείνουνε μαζί μας

Α! στραγγαλισμός...

Δέκατο έβδομο άσμα

Το πρόσωπο αρέσει. Ο σκελετός υπνωτίζει.

Πεδία μάχης σκόρπια μες στην ήπειρο. Σκόρπιοι οι άνθρωποι.

Σκόρπια τα οστά, αναποδογυρισμένες οι μηχανές.

Τα μάτια των νεκρών στρατιωτών δε χάνονται πια μες στο πολύμορφο θέαμα του κόσμου.

Πιο σταθερά απ' τη φιλοσοφία, πιο σταθερά απ' την εκδίκηση, τα μάτια των νεκρών στρατιωτών.

Τα κεφάλια, που αφέθηκαν να ανατραπούν απ' τα όνειρα, κείτονται τώρα σα χαλίκια.

Δέκατο όγδοο άσμα

Ο τραυματισμένος ανάμεσα στις γραμμές, ο τραυματισμένος, ο άνεμος φέρνει την κραυγή του, θλιβερή, επίμονη.

Ο στρατιώτης μες σε μian τρύπα από λάσπη, σαν κοπριά, φωνάζει.

Τις τελευταίες του κραυγές, βγάζει.

Ένας άλλος μονάχα πεθαίνει.

Τον περήφανο συνταγματάρχη, η οβίδα τον σταμάτησε. Το σκληρό συνταγματάρχη, με τον καπνό της αλαζονείας να ξεφεύγει από την πληγή του.

Η ταινία της ζωής είναι λεπτή, συνταγματάρχα. Πόσο είναι λεπτή. Όλος ο κόσμος το ξέρει. Αλλά μπορούν και το ξεχνούν.

Η ταινία της ζωής...

Δέκατο ένατο άσμα

Οι στρατιώτες του περικυκλωμένου στρατού, έχουν πίσω απ' τα συματοπλέγματα ένα ψόφιο βλέμμα. Η ελπίδα ή το παρελθόν, το γεμίζει, το γεμίζει δύσκολα και για λίγο χρόνο.

Άλλοτε! Με λίγα λόγια άλλοτε για όποιον ετοιμαζόταν να ζήσει...

Ο μαντρωμένος μαζί με το πλήθος κρίνει την ποιή του. Κρίνει τη σκέψη του, την καρδιά του, τον «εαυτό» του με τόση ακρίβεια προσαρμοσμένο αλλού, αλλά άχρηστο εδώ σαν ψωμί μέσα σ' ένα σκουπιδοτενεκέ.

Αναμνήσεις! Γυρίζει στις αναμνήσεις του.

Όπως στους βαθιούς του αρμούς, ο βυθός της θάλασσας του Βορρά φυλά ακόμη την κοίτη του Ρήνου, εδώ και δεκάδες χιλιάδες χρόνια, πήγαινε να χυθεί στ' ανοιχτά της Σκωτίας, έχοντας μαζέψει στο δρόμο τον Σομ, τον Τάμεση κι από εδώ από εκεί μικρότερους ποταμούς...

Αναμνήσεις!

Αναμνήσεις της ανθρώπινης φυλής.

Αναμνήσεις για να αντιστεκόμαστε.

Εικοστό άσμα

Να που ήρθε η σκληρή Εποχή, πιο σκληρή απ' τη σκληρή κατάσταση του ανθρώπου.
Ήρθε, η Εποχή.

Θα κάνω τα σπίτια τους τόπους ερειπίων, είτε μια φωνή.

Θα κάνω τα πλοία τους που πλέουν πάνω στο νερό πέτρες που τρέχουν γρήγορα.

Θα κάνω τις οικογένειές τους τρομοκρατημένες ορδές.

Θα κάνω τα πλούτη τους ό,τι κάνουν οι σκόροι σε μια γούνα, μη αφήνοντας παρά το φάντασμά της, που πέφτει σαν σκόνη στην παραμικρή χειρονομία.

Θα κάνω την ευτυχία τους ένα βρώμικο σφουγγάρι που πρέπει να το πετάξεις, και τ' αλλοτινά τους σχέδια πιο περιορισμένα κι από το σώμα του κοριού θα καταδιώκουν τις μέρες τους και τις νύχτες τους.

Θα κάνω να πλανιέται ο θάνατος στ' αλήθεια και στην πραγματικότητα και δυστυχία σε όποιον θα βρεθεί κάτω απ' τις φτερούγες του.

Θα ανατρέψω τους θεούς τους με μian τερατώδη ανατροπή και στα σκορπισμένα ερείπια θα βρουν θεούς που δε γνώριζαν και που ο χαμός τους θα τους κάνει να υποφέρουν ακόμη περισσότερο...

Σημείωση του μεταφραστή: Ο Henri Michaux, ένας από τους μεγαλύτερους γαλλόφωνους ποιητές του εικοστού αιώνα, γεννήθηκε στο Namur (Βέλγιο), το 1899. Στο Παρίσι ήδη και μετά από διάφορα σημαντικά ταξίδια, άρχισε να εκδίδει τα έργα του: *Qui je fus* (Ποιος ήμουν), 1927, *Ecuador* (Ισημερινός), 1929, *Un barbare en Asie* (Ένας βάρβαρος στην Ασία), 1933, *La nuit remue*, 1935, *Voyage en Grande Carabagne* (Ταξίδι στη Μεγάλη Καραμπάγν), 1936, *Plume*, 1938, *Au pays de la magie* (Στη χώρα της μαγείας), 1941, *Arbre des tropiques* (Δέντρο των τροπικών), 1942, *L'espace du dedans* (Το μέσα διάστημα), 1944, *Epreuves, exorcismes* (Δοκιμασίες, εξορκισμοί), 1945, *Ailleurs* (Αλλού), 1948, *La vie dans les plis* (Η ζωή μες στις πτυχές), 1949, *Passages* (Αποσπάσματα), 1950, *Mouvements* (Κινήσεις), 1951, *Face aux Verrous* (Απέναντι στους σύρτες), 1954, *Connaissance par les gouffres* (Γνώση απ' τους γκρεμούς), 1961, *Les grandes épreuves de l'esprit* (Οι μεγάλες δοκιμασίες του πνεύματος), 1966, *Misérable Miracle* (Αθλιο Θαύμα), (1956), 1972, *Face à ce qui se dérobe* (Απέναντι σ' αυτό που κρύβεται), 1976, *Affrontements* (Συγκρούσεις), 1986, ανάμεσα στα άλλα. Από το 1937 είχε αρχίσει ν' ασχολείται και με τη ζωγραφική και να κάνει διάφορες εκθέσεις, ενώ από το 1956 άρχισε να πειραματίζεται, παίρνοντας διάφορα ναρκωτικά, συνήθως κάτω από ιατρική επίβλεψη. Πέθανε το 1984.